

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
ȘCOALA DOCTORALĂ
DREPT

**ADOPTIA CONFORM NOILOR REGLEMENTĂRI INTERNE ALE
ROMÂNIEI
(rezumat)**

Conducător de doctorat:
prof. univ. dr. Teodor BODOAȘCĂ

Doctorandă:
**Ioana Raluca SUCUTURDEAN
(TONCEAN LUIERAN)**

**SIBIU
2016**

PLANUL LUCRĂRII

INTRODUCERE	10
--------------------------	-----------

CAPITOLUL I. ADOPTIA ÎN VECHIUL DREPT ROMAN

1.1. ASPECTE GENERALE	12
1.2. FAMILIA ÎN DREPTUL ROMAN.....	14
1.3. ADOPTIUNEA ÎN DREPTUL ROMAN	
1.3.1. Precizări prelabile.....	17
1.3.2. Adopțiunea înaintea domniei Împăratului Iustinian	17
1.3.3. Formele adopțiunii în timpul Împăratului Iustinian.....	19
1.3.4. Condițiile de fond ale adopțiunii.....	20
1.3.5. Efectele adopțiunii	21
1.4. ADROGAȚIUNEA ÎN DREPTUL ROMAN	
1.4.1. Precizări prelabile.....	22
1.4.2. Condițiile adrogațiunii	24
1.4.3. Efectele adrogațiunii	24

CAPITOLUL II. EVOLUȚIA ÎN TIMP A REGLEMENTĂRIILOR INTERNE ALE ROMÂNIEI ÎN DOMENIUL ADOPTIEI

2.1. ADOPTIA ÎN REGLEMENTĂRILE ROMÂNE ANTERIOARE CODULUI CIVIL ROMÂN DE LA 1864	
2.1.1. Noțiuni introductive	26
2.1.2. Adopția în Evul Mediu.....	28
2.1.3. Fecioria de suflet în Pravila „Îndreptarea Legii”	33
2.1.4. Hrisovul pentru Iohesie.....	35

2.1.5. Înfiiala în Codul Calimach.....	37
2.1.6. Iotesia în Codul Caragea.....	41
2.1.7. Înfrățirea.....	45
2.2. ADOPTIA ÎN REGLEMENTAREA CODULUI CIVIL ROMÂN DE LA 1864	
2.2.1. Precizări prealabile.....	49
2.2.2. Condițiile adopției.....	50
2.2.3. Formalitățile adopției.....	52
2.2.4. Efectele adopției.....	55
2.2.5. Principalele modificări ale Codului civil în materia adopției.....	57
2.3. ADOPTIA ÎN REGLEMENTAREA CODULUI FAMILIEI	
2.3.1. Noțiuni introductive.....	61
2.3.2. Condiții și impedimente la înfiere.....	63
2.3.3. Încuviințarea și înregistrarea înfierii.....	66
2.3.4. Efectele înfierii.....	68
2.3.5. Încetarea înfierii.....	69
2.3.6. Adopția potrivit Codului familiei după adoptarea Legii nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției.....	71
2.3.7. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 25/1997 cu privire la adopție.....	76
2.4. ADOPTIA ÎN REGLEMENTAREA LEGII NR. 273/2004 PRIVIND PROCEDURA ADOPTIEI ȘI A ACTUALULUI COD CIVIL.....	81
2.5. ADOPTIA ÎN REGLEMENTĂRILE INTERNAȚIONALE	
2.5.1. Precizări prealabile.....	92
2.5.2. Convenția cu privire la drepturile copilului.....	94
2.5.3. Convenția Europeană în materia Adopției de Copii.....	95
2.5.4. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale.....	97

CAPITOLUL III. PRINCIPIILE ADOPTIEI

3.1. ASPECTE GENERALE	100
3.2. PRINCIPIUL INTERESULUI SUPERIOR AL COPILULUI	103
3.3. PRINCIPIUL CREȘTERII ȘI EDUCĂRII COPILULUI ÎNTR- UN MEDIU FAMILIAL	106
3.4. PRINCIPIUL CONTINUITĂȚII ÎN EDUCAREA COPILULUI	109
3.5. PRINCIPIUL INFORMĂRII COPILULUI	111
3.6. PRINCIPIUL CELERITĂȚII ÎN ÎNDEPLINIREA ORICĂROR ACTE REFERITOARE LA PROCEDURA ADOPTIEI.....	113
3.7. PRINCIPIUL GARANTĂRII CONFIDENȚIALITĂȚII	116

CAPITOLUL IV. CONDIȚIILE DE FOND ALE ADOPTIEI INTERNE

4.1. CONDIȚIILE DE FOND ALE ADOPTIEI PRIVIND PERSOANA ADOPTATULUI	
4.1.1. Precizări prealabile.....	118
4.1.2. Lipsa capacității de exercițiu a adoptatului.....	121
4.1.3. Adoptarea fraților de către aceeași persoană sau familie adoptatoare.....	132
4.1.4. Lipsa calității de frați între adoptat și adoptator	134
4.1.5. Lipsa calității de soți sau de foști soți între persoanele adoptate de aceeași persoană sau familie adoptatoare	137
4.1.6. Lipsa calității de soți între adoptat și adoptator	138
4.1.7. Elemente de drept comparat cu privire la condițiile legate de persoana adoptatului	138
4.2. CONDIȚIILE DE FOND ALE ADOPTIEI PRIVIND PERSOANA SAU FAMILIA ADOPTATOARE	
4.2.1. Aspecte generale	143
4.2.2. Existența capacității depline de exercițiu a adoptatorului	149

4.2.3. Existența diferenței de vârstă de cel puțin 18 ani dintre adoptator și adoptat.....	151
4.2.4. Îndeplinirea garanțiilor morale și a condițiilor materiale ale adoptatorului sau familiei adoptatoare	154
4.2.5. Inexistența unei adopții simultane sau succesive.....	158
4.2.6. Inexistența condamnărilor pentru anumite infracțiuni.....	160
4.2.7. Elemente de drept comparat cu privire la condițiile legate de persoana sau familia adoptatoare.....	163
4.3. EXPRIMAREA CONSIMȚĂMÂNTULUI PENTRU ADOPTIE	
4.3.1. Consimțământul la încheierea actelor juridice.....	167
4.3.2. Aspecte generale privind consimțământul la adopție	178
4.3.3. Particularități privind consimțământul la adopție al unor persoane	183
4.3.4. Elemente de drept comparat cu privire la consimțământul la adopție.....	205

CAPITOLUL V. PROCEDURA ADOPTIEI

5.1. DESCHIDEREA PROCEDURII ADOPTIEI	
5.1.1. Aspecte generale	211
5.1.2. Procedura administrativă prealabilă deschiderii procedurii adopției.....	215
5.1.3. Soluționarea cererii de deschidere a procedurii adopției.....	226
5.1.4. Soluționarea cererii de revizuire a hotărârilor judecătorești de deschidere a procedurii adopției.....	237
5.2. POTRIVIREA DINTRE COPIL ȘI PERSOANA SAU FAMILIA ADOPTATOARE	
5.2.1. Potrivirea inițială în cadrul procedurii adopției interne.....	240
5.2.2. Potrivirea practică dintre copil și persoana sau familia adoptatoare	244
5.3. ÎNCREDINȚAREA COPILULUI ÎN VEDEREA ADOPTIEI INTERNE.....	245

5.3.1. Procedura judiciară de încredințare a copilului în vederea adopției.....	245
5.3.2. Revocarea sau prelungirea încredințării copilului în vederea adopției.....	253
5.4. ÎNCUVIINȚAREA ADOPTIEI INTERNE	
5.4.1. Precizări prealabile.....	254
5.4.2. Procedura judiciară de încuviințare a adopției interne.....	258
5.4.3. Formalități ulterioare încuviințării adopției interne.....	263
5.4.4. Elemente de drept comparat cu privire la încuviințarea adopției	265
5.5. EFECTELE ÎNCUVIINȚĂRII ADOPTIEI INTERNE	
5.5.1. Aspecte generale	270
5.5.2. Stabilirea legăturilor de filiație și de rudenie civilă.....	272
5.5.3. Transmiterea drepturilor și îndatoririlor părintești	275
5.5.4. Numele și prenumele persoanei adoptate	277
5.5.5. Înregistrarea adopției în actele de stare civilă.....	279
5.5.6. Informarea copilului cu privire la adopția sa	282
5.5.7. Elemente de drept comparat cu privire la efectele încuviințării adopției.....	285

CAPITOLUL VI. PROCEDURA ADOPTIEI INTERNAȚIONALE

6.1. NOȚIUNE ȘI REGLEMENTARE	
6.1.1. Aspecte generale	292
6.1.2. Reglementarea adopției internaționale.....	294
6.2. CERINȚE SPECIFICE ADOPTIEI INTERNAȚIONALE	
6.2.1. Aspecte generale	295
6.2.2. Legea aplicabilă condițiilor de fond și de formă ale adopției cu element de extraneitate potrivit Codului civil	297

6.3.	ETAPA PREALABILĂ ÎNCUVIINȚĂRII ADOPTIEI INTERNAȚIONALE	
6.3.1.	Noțiuni introductive	299
6.3.2.	Selecția și potrivirea copilului cu adoptatorul sau familia adoptatoare.....	302
6.4.	ÎNCUVIINȚAREA ADOPTIEI INTERNAȚIONALE	
6.4.1.	Aspecte generale	305
6.4.2.	Competența de drept internațional privat a instanțelor judecătorești în materia adopției	306
6.4.3.	Aspecte procedurale particulare adopției internaționale.....	310
6.4.4.	Recunoașterea și executarea în România a hotărârilor străine pronunțate în materia adopției	311
6.5.	PROCEDURI ULTERIOARE ȘI EFECTE SPECIFICE ADOPTIEI INTERNAȚIONALE	
6.5.1.	Noțiuni introductive	316
6.5.2.	Efectele încuviințării adopției internaționale.....	317

CAPITOLUL VII. ÎNCETAREA ADOPTIEI

7.1.	ASPECTE GENERALE	321
7.2.	DESFACEREA ADOPTIEI	323
7.2.1.	Desfacerea de drept a adopției	323
7.2.2.	Desfacerea adopției la cererea adoptatorului	327
7.2.3.	Desfacerea adopției la cererea adoptatului	329
7.3.	NULITATEA ADOPTIEI	
7.3.1.	Noțiuni introductive	330
7.3.2.	Nulitatea relativă a adopției	330
7.3.3.	Nulitatea absolută a adopției	332

7.3.4. Menținerea adopției.....	334
7.4. ASPECTE PROCEDURALE ALE ÎNCETĂRII ADOPTIEI.....	335
7.5. EFECTELE ÎNCETĂRII ADOPTIEI	336
7.6. ELEMENTE DE DREPT COMPARAT CU PRIVIRE LA ÎNCETAREA ADOPTIEI	339
CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE <i>LEGE-FERENDA</i>	344
BIBLIOGRAFIE	356

INTRODUCERE

Am optat pentru această temă, întrucât protecția copilului, în general, și protecția lui alternativă prin adopție, în special, s-au aflat, în ultimii ani, în preocuparea legiuitorului, dar și a diverselor autorități și instituții publice, inclusiv a doctinarilor din domeniu.

Sub primul aspect, se poate constata o adevărată „efervescentă legislativă” în privința procesului de normare a regimului juridic al adopției. Astfel, spre exemplu, Legea nr. 273/2004, denumită inițial „privind regimul juridic al adopției”, a devenit, după intrarea în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, „privind procedura adopției”. Modificarea nu este numai de „formă”, ci de „esență”, întrucât, în prezent, majoritatea aspectelor referitoare la “regimul juridic al adopției” (condițiile de fond, efectele și încetarea adopției) sunt reglementate de art. 451-482 C. civ., iar „procedura adopției”, ca atare, de Legea nr. 273/2004. Cu toate acestea, Legea nr. 273/2004, chiar dacă, prin denumire, are ca obiect de reglementare, „procedura adopției”, cuprinde norme referitoare la condițiile de fond, efectele și încetarea adopției.

Practic, în prezent, în sistemul de drept român, „instituției juridice a adopției” îi sunt consacrate, în principal, două importante acte normative, Codul civil și Legea nr. 273/2004.

Evident, această „situație normativă” presupune și sporirea efortului de analiză aprofundată a reglementărilor din domeniu, atât pentru interpretarea și aplicarea lor corectă, cât și pentru identificarea eventualelor inadvertențe sau lacune legislative și fundamentarea unor pertinente propuneri de *lege ferenda* în vederea eliminării acestora.

Teza ce o propunem se dorește a fi o contribuție la realizarea acestui „obiectiv doctrinar”.

SINTEZA TEZEI DE DOCTORAT

Urmare a obiectivelor de cercetare propuse, lucrarea este structurată în șapte capitole, după cum urmează:

Capitolul I, sub denumirea generică „Adopția în dreptul roman”, evidențiază faptul că în cadrul sistemului de drept roman, s-a acordat o importanță aparte instituției juridice a „adopției”. De fapt, datorită acestor preocupări și a fundamentării diverselor soluții normative din domeniu, unele dintre acestea produc încă „ecouri” în sistemele moderne de drept.

În Capitolul II, „Evoluția în timp a reglementărilor interne ale României în domeniul adopției” am urmărit evoluția istorică a instituției adopției, pornind din Evul Mediu, continuând cu Pravila „Îndreptarea Legii”, Hrisovul pentru Iohesie, Codul Caragea și Codul Calimah, stăruind asupra Codului civil român adoptat în 1864, Codului familiei adoptat în 1954, Legii nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției, Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 25/1997 cu privire la adopție și terminând cu Codul civil actual și Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției cu toate modificările și completările ulterioare.

Capitolul III, denumit „Principiile adopției”, cuprinde o analiză a noțiunii de adopție, așa cum este ea definită în legislație și în doctrina de specialitate, concomitent cu explicarea și dezvoltarea principiilor ce guvernează această instituție, respectiv: interesul superior al copilului; creșterea și educarea copilului într-un mediu familial; continuitatea în educarea copilului, ținându-se seama de originea sa etnică, culturală și lingvistică; informarea copilului și luarea în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate; celeritate în îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției; garantarea confidențialității în ceea ce privește datele de identificare ale adoptatorului sau, după caz, ale familiei adoptatoare, precum și în ceea ce privește identitatea părinților firești.

În Capitolul IV, denumit „Condițiile de fond ale adopției” am acordat o atenție deosebită a acestor condiții ce sunt reglementate de art. 455-468 din Codul civil și de art. 6-15 Legea nr. 273/2004. În acest sens, Capitolul IV este structurat în trei secțiuni, și anume: condițiile de fond ale adopției privind persoana adoptatului, condițiile de fond ale adopției privind persoana sau familia adoptatoare, precum și exprimarea consimțământului pentru adopție.

Capitolul V, „Procedura adopției interne” este consacrat analizei aprofundate a desfășurării întregii proceduri a adopției, fiind definită adopția internă în raport cu cea internațională, identificate etapele procedurii adopției interne, precum și efectele încuviințării adopției. Sintetizând în ordine cronologică, adopția internă implică parcurgerea următoarelor etape: atestarea adoptatorului sau familiei adoptatoare; deschiderea procedurii adopției; potrivirea dintre copil și persoana sau familia adoptatoare; încredințarea copilului în vederea adopției; încuviințarea adopției.

Capitolul VI, „Procedura adopției internaționale”, evidențiază caracterul de excepție și subsidiar al adopției internaționale în raport cu adopția internă, precum și aspecte de drept internațional privat. De asemenea, în cuprinsul a trei secțiuni am analizat cerințele particulare și procedura de parcurs în cadrul adopției internaționale. În sfârșit, în cadrul ultimei secțiuni sunt analizate procedurile ulterioare și efectele specifice încuviințării adopției internaționale.

În cadrul Capitolului VII, „Încetarea adopției”, este analizată procedura încetării adopției cu cele două modalități – nulitatea și desfacerea adopției. În acest sens sunt analizate situațiile de desfacere a adopției, și anume: de drept, la cererea adoptatorului sau familiei adoptatoare sau la cererea adoptatului. De asemenea, nulitatea adopției, în ambele forme ale sale (absolută sau relativă), este analizată prin raportare la situația permisivă de menținere a acesteia.

În sfârșit, tradițiile familiale, concepțiile religioase, istoria, contextul politic și social fac ca statele să trateze atât de diferit instituția adopției. De aceea, acolo unde am considerat oportun, am studiat modul în care adopția

este reglementată în legislația altor state (Anglia, Franța, Germania). Astfel, am identificat unele norme juridice care ar putea constitui soluții ale problemelor sau lacunelor din legislația internă în domeniu.

În realizarea lucrării principalele metode folosite au fost metoda istorică, metoda cantitativă, metoda logico-juridică, metoda științifică și metoda comparativă, acestea fiind adaptate corespunzător obiectivelor propuse.

Potrivit metodei istorice am cercetat instituția adopției din perspectiva și evoluția sa istorică. În acest sens, am avut în vedere esența, forma, structura adopției raportat la etapa istorică pe care o străbate societatea la un moment dat.

Metodologia cercetării a presupus și aprofundarea noțiunilor privind instituția adopției folosind metoda cantitativă prin intermediul căreia sunt consultate și stocate informații din tratate, cursuri, reviste de specialitate, studii publicate de referitoare la problematica abordată atât interne cât și internaționale.

Metoda logică a presupus utilizarea principiilor și procedurilor logice în analiza instituției adopției, astfel încât sunt surprinse structura și dinamica raporturilor necesare dintre componentele acestei instituții.

Necesitatea cunoașterii diverselor sisteme naționale de drept a determinat folosirea metodei comparative tot mai mult în literatura de specialitate. Cu ajutorul metodei comparative am identificat punctele comune și diferențele dintre reglementările în materia adopției în România și cele din alte state. Mai mult, am comparat opiniile diferite ale doctrinarilor în materia procedurii adopției.

Metodele enumerate sunt completate și cu alte procedee necesare pe parcursul cercetării. Astfel, am studiat adopția ca fenomen social, ținând cont de importanța acestei instituții în viața zecilor de mii de copii aflați în centrele de plasament din toată țara.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE *LEGE-FERENDA*

În mod tradițional, adopția a fost considerată o mângâiere a celor cărora natura nu le-a dăruit copii. Chiar dacă astăzi interesul societății se focalizează mai mult asupra minorului, adopția fiind orientată spre a-i asigura acestuia un cămin și o familie, posibilitatea de a adopta continuă să aducă bucurie multor cupluri sau persoane dornice să iubească, să ocrotească și să educe un copil, alături sau în locul copiilor biologici.

Instituția adopției se bazează și pe considerente mai pragmatice, în strânsă legătură istorică cu nevoia de a asigura continuitate averilor și familiilor, prin vlăstari moștenitori. În dreptul roman, de pildă, adopțiunea (ca și adrogațiunea - actul prin care *pater familias* lua sub puterea sa un alt *pater familias* sau o altă persoană care, până atunci, nu a fost supusă unei alte puteri), avea ca scop principal să creeze celor fără copii posibilitatea de a avea moștenitori și de a duce mai departe cultul familial.

În ciuda numeroaselor modificări pe care le-a suferit de-a lungul timpului, în strânsă legătură cu dezvoltarea societății și cu evoluția scopului urmărit de legiuitor, instituția adopției nu a încetat să existe. Continuitatea sa în tot ce cunoaștem ca fiind istorie a umanității, din antichitate până în epoca post-modernă, ne îndreptățește să credem că adopția nu va dispărea, cel puțin nu atâta timp cât va exista conceptul de „familie”.

Am ales ca temă a acestei teze de doctorat adopția, respectiv noul său mod de reglementare în România, cu convingerea că subiectul implicațiilor sale sociale și juridice este departe de a fi epuizat și cu speranța că ne vom putea aduce contribuția la înțelegerea acestei instituții juridice complexe.

Întrucât originile adopției, așa cum o înțelegem în dreptul contemporan, le găsim în vechiul drept roman, am considerat obligatoriu să dedicăm un prim capitol din teză formelor, condițiilor și efectelor pe care le cunoștea

instituția în acest sistem de drept.

Adopția are o tradiție îndelungată și în istoria românească. Numită arhaic „feciorie de suflet”, „luare de fii de suflet”, „iotesie” sau „înfială”, instituția a primit denumirea sub care este astăzi îndeobște cunoscută în epoca modernă, o dată cu intrarea în vigoare a Codul civil de la 1864 („adoptiune”). Ulterior, Codul familiei a numit-o „înfiere”, iar în prezent s-a revenit la termenul de „adopție”.

Urmărind evoluția normelor juridice referitoare la adopție în sistemul de drept român, am încercat să surprindem și să explicăm atât elementele de continuitate legislativă, cât și pe cele de discontinuitate în reglementarea adopției. Aceste elemente reflectă, în opinia noastră, nu doar constantele și schimbările istorico-sociale, ci și modificările intervenite în mentalitatea legiuitorului, în special în ce privește optica acestuia asupra instituției familiei și a minorilor lipsiți de ocrotire părintească.

Sub aspectul condițiilor de încuviințare a adopției, de-a lungul timpului legislația a impus să fie respectate o serie de cerințe, dintre care unele au rămas constant neschimbate, iar altele au suferit numeroase transformări. De pildă, aproape fără excepție, la adopție se cere o diferență de vârstă de minim 18 ani între adoptat și adoptator. Această condiție derivă din înțelegerea adopției ca fiind o „imitare a naturii”, concepție moștenită din dreptul roman, o astfel de minimă diferență fiind considerată naturală, raportat la vârsta la care o persoană devine aptă de a procrea. Alte condiții specifice anumitor perioade istorice sunt mai puțin naturale sau de la sine-înțelese, fiind motivate de interese sociale contextuale: condiția ca adoptatorul să fie de sex masculin, să nu fi ales viața monahală, să nu aibă alți moștenitori legitimi, ori acesta să nu fi fost afemeiat sau risipitor.

După cum am arătat, o lungă perioadă de timp s-a considerat că rolul adopției este să aducă o mângâiere celor care nu au copii. În spiritul acestei mentalități, este explicabilă condiția ca adoptatorul să nu aibă copii firești.

Această cerință/interdicție normativă a subzistat în dreptul român până la jumătatea secolului trecut. Abia odată cu adoptarea Decretului nr. 131/1949, pentru modificarea Codului civil, le-a fost permis să adopte și celor care aveau deja copii biologici. În opinia noastră, această importantă modificare legislativă, o adevărată reformă – am putea spune, marchează momentul istoric din care legiuitorul român a început să acorde o atenție tot mai accentuată copilului adoptat și interesului acestuia, în detrimentul satisfacerii dorințelor și intereselor adoptatorilor.

Până la adoptarea Codului Calimach și a Legiurii Caragea, sistemul nostru de drept permitea adopția persoanelor majore, cu foarte puține restricții, pentru ca, în prezent, regula să fie adopția minorului; astfel că, doar prin excepție se permite azi adopția persoanei cu capacitate deplină de exercițiu.

O altă constantă în reglementarea adopției a constituit impunerea unor solemnități, menite să atragă atenția asupra importanței sociale a deciziei de a adopta. Printre acestea, manifestarea consimțământului la adopție a fost întotdeauna o condiție tratată cu grijă de legiuitor, indiferent de perioada istorică la care ne raportăm.

Din punct de vedere procedural, romanii realizau adopțiunea și adrogațiunea prin intermediul unor rigurozități încărcate de formule solemne. Mai aproape de zilele noastre, adopția se realiza în fața bisericii și cu încuviințarea domniei, iar, începând cu sec. XIX, s-a impus încuviințarea adopției de către instanțele de judecată. Câteva decenii din epoca contemporană, sub imperiul Codului familiei – în prezent abrogat, adopția a fost supusă unei proceduri administrative, decizia fiind de competența autorității tutelare. Asupra acestei reglementări s-a revenit însă prin Legea nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției, care a readus încuviințarea adopției în atribuțiile instanțelor judecătorești.

Adopția a cunoscut două forme: adopția cu efecte restrânse și adopția

cu efecte depline. În sistemul de drept roman, Împăratul Iustinian a reglementat cele două forme din dorința de a asigura adoptatului posibilitatea de a moșteni, atât în familia adoptivă, cât și în cea de origine. Până în secolul XX, adopția a îmbrăcat o singură formă, când se creau relații de rudenie doar între adoptator și adoptat, legătura cu familia firească a adoptatului menținându-se cel puțin sub aspectul moștenirii. Decretul nr. 182/1951, privitor la înfiere, a reintrodus adopția cu efecte depline, de natură a genera toate efectele juridice ale filiației firești. Cele două forme au funcționat în paralel, până la adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 25/1997, cu privire la adopție, când s-a eliminat adopția cu efecte restrânse și s-a menținut numai adopția cu efecte depline.

Unul dintre efectele adopției pe care le regăsim constant este preluarea numelui adoptatorului de către adoptat. Acesta fie era adăugat numelui familiei de origine, fie înlocuia acest nume, iar Codul Calimach a reglementat expres interdicția de a deroga de la cerința preluării numelui adoptatorului.

O formă a adopției, îndelung practică de poporul român, până în secolul XIX, a fost adopțiunea fraternă, având drept scop constituirea ca frate a celui adoptat. Cauzele unei asemenea adopții au fost dintre cele mai diverse, urmărind fie realizarea unor obligații morale reciproce, fie realizarea unor efecte patrimoniale, sau chiar răzvrătirea împotriva asupritorilor. Oricum, această practică s-a pierdut de-a lungul timpului, întrucât instituția nu imita natura, așa cum o face adopția propriu-zisă.

În ceea ce privește adopția internațională, deși vechiul Codul civil nu o reglementa expres, datorită faptului că străinii se bucurau în România de toate drepturile civile, iar adopția era considerată un drept civil, acestora le era permis să adopte sau să fie adoptați, dacă legea lor națională îngăduia adopția. Preocuparea pentru reglementarea expresă a adopției internaționale a apărut abia prin Legea nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției, din nevoia de armonizare a legislației interne cu reglementările internaționale. Astfel,

România a ratificat „Convenția europeană în materia adopției de copii de la Strasbourg”, precum și, „Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale de la Haga”.

În anii ce au urmat, regimul juridic în materia adopției internaționale s-a dovedit defectuos, astfel că s-a dispus suspendarea adopțiilor copiilor români în sfera adopției internaționale, începând cu anul 2001, timp de aproximativ patru ani. După reanalizarea regimului juridic, în vederea compatibilizării cu procedurile și practicile internaționale, și după luarea unor măsuri de eliminare a corupției și de împiedicare a traficului de copii, adopția internațională a fost repusă în practică.

În prezent, adopția este guvernată de un ansamblu de principii care contribuie la eficientizarea întregii proceduri. Principiul interesului superior al copilului este o teză de bază, care dirijează celelalte principii, însă nu le înlocuiește. Credem că nu este lipsită de interes enunțarea expresă în legislație a unor principii precum cel al informării copilului cu privire la adopție, care nu sunt întotdeauna de la sine înțelese în cultura românească.

Un deficit al legislației române în materie îl reprezintă faptul că principiile adopției nu sunt reglementate uniform în legislație; de exemplu, Codul civil enumeră mai puține principii decât Legea nr. 273/2004, privind procedura adopției. Faptul poate fi explicat prin adoptarea unor reglementări succesive, prin încercarea de a cuprinde în legislația internă principiile internaționale privind adopția sau prin existența, în paralel a unor norme generale, cuprinse în Codul civil, și a normelor speciale privind adopția. Totuși, pentru evitarea acestor „paralelisme” legislative, *de lege ferenda* recomandăm legiuitorului să opteze pentru reglementarea acestor principii într-un singur act normativ, eventual, în Codul civil.

Chiar lipsit de o definiție legală, principiul respectării interesului superior al copilului trebuie înțeles prin satisfacerea nevoilor impuse de o dezvoltare sănătoasă a acestuia, în acord cu potențialul de care dispune

copilul. Având în vedere că nu orice familie și nu orice părinte reușesc să fie suficient de buni pentru a satisface nevoile copilului, în vederea dezvoltării lui armonioase, invocarea superiorității interesului copilului înseamnă a urmări, în toate situațiile practice și în contextul legislativ, satisfacerea prioritară a nevoilor copilului.

Toate condițiile impuse de legiuitor pentru încuviințarea adopției sunt, la o analiză atentă, o aplicare a principiului interesului superior al copilului. Legislația actuală prevede minuțios cerințele adopției, atât în ceea ce îl privește pe adoptat, cât și pe adoptator, dar și pe ceilalți participanți la întreg procedeuul adopției. Condițiile vizează, în principal, capacitatea de exercițiu, vârsta, starea de sănătate, existența consimțământului persoanelor prevăzute de lege, precum și o serie de interdicții la încuviințarea adopției.

Indiferent dacă au fost formulate pozitiv sau negativ, ori sunt numite condiții de fond sau impedimente, cerințele adopției implică aceeași abordare, chiar dacă comportă unele particularități.

Ca regulă generală, copilul poate fi adoptat până la dobândirea capacității depline de exercițiu și, prin excepție, poate fi adoptată și persoana care a dobândit capacitate deplină de exercițiu, dacă a fost crescută în timpul minorității de către cel care dorește să o adopte.

Condiția adoptării fraților de către același adoptator sau familie adoptatoare vine în susținerea interesului superior al fraților, care, într-o astfel de adopție, ar conserva legătura de rudenie firească existentă între ei și ar crește împreună, în același mediu familial.

Legislația oprește adopția între rudele colaterale de gradul doi, dar, pe de altă parte, încurajează adopția între rude. Totuși, considerăm că normele în vigoare sunt neîndestulătoare pentru interzicerea adopției copilului de către rudele sale firești de gradul unu, adică de către părinții naturali. Pentru aceste motive, *de lege ferenda*, se impune introducerea unei dispoziții legale exprese, potrivit căreia adopția între rudele de gradul unu este interzisă.

Nu pot adopta decât persoanele cu capacitate deplină de exercițiu, și care – așa cum am arătat – sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât adoptatul. Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate încuviința o adopție dacă diferența de vârstă dintre adoptator și adoptat este mai mică de 18 ani, dar nu mai puțin de 16 ani. Observăm că legiuitorul nu a stabilit o limită de vârstă maximă sau minimă pentru adoptator, lucru de neacceptat din punct de vedere juridic și chiar moral, în opinia noastră, întrucât, din interpretarea textelor legale, rezultă că o persoană în vârstă de 16 ani ar putea fi considerată aptă să adopte. Într-adevăr, la această vârstă, respectarea interesului superior al copilului este greu de îndeplinit.

Legiuitorul a manifestat o preocupare aparte pentru exprimarea consimțământului la adopție de către persoanele prevăzute de lege, lucru firesc, având în vedere faptul că adopția are ca efect încetarea raporturilor de rudenie dintre părinții firești și adoptat, pe de o parte, și stabilirea filiației între adoptat și adoptator, pe de altă parte.

Importanța de care se bucură consimțământul, în cadrul reglementărilor referitoare la adopție, subliniază, o dată în plus, preocuparea legiuitorului intern și internațional pentru satisfacerea interesului superior al copilului.

Adopția este o procedură complexă, ce presupune parcurgerea mai multor etape, atât în fața unor organe ale administrației publice, cât și în fața instanțelor judecătorești; toate aceste autorități trebuie să conlucreze pentru a se asigura de realizarea interesului superior al copilului.

Procedura adopției este diferită, după cum adopția este internă sau internațională. Elementul de referință în stabilirea adopției ca fiind internă sau internațională este „reședința”, și nu „cetățenia” ori „domiciliul” persoanei. Considerăm că legiuitorul a optat pentru criteriul „reședinței”, pentru a alinia legislația națională la dispozițiile Convențiilor internaționale la care România este parte. Cu toate acestea, pentru a determina competența instanțelor de judecată române, care soluționează cereri de încuviințare a adopției

internaționale, art. 1066 și urm. C. pr. civ. se referă la „domiciliul în România” al celui adoptat, precum și la calitatea de „cetățean român” sau de „apatriid” al celui care urmează a fi adoptat. Constatăm că există o necorelare între reglementările interne de drept material și cele de drept procedural, care, *de lege ferenda*, ar trebui eliminată.

Fiind în esența sa o măsură de ocrotire, procedura adopției nu urmărește stabilirea unui drept potrivit altei persoane, astfel că cererile în materia adopției urmează regulile procedurii necontencioase judiciare, reglementate de Cartea a III-a (art. 527-540) a Codului de procedură civilă, coroborate cu normele Capitolului VII din Legea nr. 273/2004, „Dispoziții privind procedura de judecată”.

Etapele de urmat în realizarea procedurii adopției sunt: evaluarea adoptatorului sau familiei adoptatoare în vederea obținerii atestatului; deschiderea procedurii adopției interne; potrivirea dintre copil și persoana sau familia adoptatoare; încredințarea copilului în vederea adopției; încuviințarea adopției. Parcurgerea acestor etape are loc integral doar în măsura în care sunt obligatorii. Spre exemplu, la adopția persoanei care a dobândit capacitate de exercițiu, precum și la adopția copilului de către soțul părintelui firesc sau adoptiv, este suficientă sesizarea instanței, direct cu cererea de încuviințare a adopției.

Fiecare etapă are specificul ei și comportă unele observații, dintre care unele critice. Spre exemplu, în etapa de încredințare a copilului în vederea adopției, art. 41 alin. (1) din Legea nr. 273/2004 dispune că instanța se pronunță „fără citarea părților”. Observăm că participarea minorului nu este impusă în această fază a procedurii adopției, aspect ce, în opinia noastră, este nefavorabil interesului său superior, cu atât mai mult cu cât încredințarea în vederea adopției are ca proxim efect stabilirea domiciliului copilului la persoana sau familia ce dorește să îl adopte. Astfel, propunem *de lege ferenda* modificarea art. 41 alin. (1) din Legea nr. 273/2004, în sensul ascultării, în

mod obligatoriu, a opiniei copilului cu privire la încredințarea în vederea adopției.

De asemenea, observăm preocuparea legiuitorului pentru îmbunătățirea întregii proceduri a adopției, prin instituirea unor împrejurări clare în care copilul este declarat adoptabil. Mai mult, efectul hotărârii judecătorești de deschidere a procedurii adopției se întinde până la dobândirea vârstei de 14 ani, spre deosebire de reglementarea anterioară, în care acest termen era limitat la doi ani de la rămânerea definitivă a hotărârii de deschidere a adopției.

O importantă inovație legislativă, ce vine în sprijinul persoanei sau familiei adoptatoare, este instituirea dreptului la un concediu de acomodare. Demersul în sine este salutar, având în vedere dificultățile practice care apar din pricina lipsei de timp în vederea relaționării adoptatorului cu copilul, datorită programului de muncă.

Sub aspect procedural, ca element de noutate, hotărârea de încuviințare a adopției este supusă doar apelului, anterior modificării Codului de procedură civilă, hotărârile în materia adopției fiind supuse doar recursului.

Procedura adopției este criticată pentru complexitate, dar mai ales pentru durata etapelor, ceea ce o face foarte anevoioasă. În acest sens, legiuitorul a instituit termene noi și a redus unele termene, cele mai recente reglementări în domeniu demonstrând o preocupare aparte pentru limitarea duratei întregii proceduri.

Ca o consecință a stabilirii filiației între adoptat și adoptator, adoptatul este asimilat copilului firesc al adoptatorului sau a soților adoptatori, indiferent dacă acesta este minor sau major. Importanța legăturii de rudenie nou create nu trebuie subestimată; doctrina a evidențiat însă anumite situații în care filiația rezultată din adopție nu este tratată de legiuitor în mod echivalent cu cea firească. Spre exemplu, potrivit art. 415 C. civ., recunoașterea de către tată a copilului după moartea acestuia se poate realiza

doar dacă fiul a lăsat descendenți firești. Soluția este firească, întrucât dovada se poate face doar pe baza unor investigații medicale ce sunt relevante doar dacă există legătura biologică. Totodată, în temeiul art. 517 C. civ., soțul este obligat să presteze întreținere copilului minor al soțului său, dacă a contribuit anterior la întreținerea lui, și dacă, părinții firești ai acestuia sunt decedați ori sunt la nevoie.

În ultima perioadă, adopția internațională s-a aflat în atenția legiuitorului, care a stabilit un cadru juridic tot mai favorabil încuviințării acestui tip de adopții, procedurile specifice fiind îmbunătățite, simplificate și făcute mai accesibile. În acest sens, copiii pot fi declarați adoptabili internațional în termen de un an de la deschiderea procedurii adopției, spre deosebire de termenul de doi ani, ce era reglementat în legislația anterioară. Totodată, s-a instituit obligația persoanei sau familiei selectate pentru adopția internațională, de a se deplasa în România și de a locui efectiv pe teritoriul țării, pentru o perioadă de cel puțin 30 de zile consecutive, care vor fi utilizate în scopul relaționării cu copilul.

În ceea ce privește încetarea adopției, legislația prevede trei situații, și anume: desfacerea, nulitatea relativă și nulitatea absolută a adopției. Potrivit Codului civil, nerespectarea oricărei cerințe de fond sau de formă determină nulitatea absolută a adopției. Totuși, dacă instanța consideră că este în interesul superior al adoptatului, indiferent de motivul invocat, poate respinge cererea privind nulitatea, menținând astfel adopția. Deși atent reglementate, situațiile de încetare a adopției ar putea fi mai amplu dezvoltate în vederea evitării situațiilor ambigue. Spre exemplu, considerăm necesar a fi reglementat un termen de prescripție pentru înaintarea cererii de desfacere a adopției la cererea adoptatului sau a adoptatorului.

Ca și element de noutate în dreptul intern, menționăm înființarea, în anul 2014, a Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, autoritate ce a preluat aparatul propriu al Oficiului Român pentru

Adopții, care era, sub imperiul vechilor reglementări, organismul de supraveghere și coordonare a activităților referitoare la adopție.

Am considerat că analiza noastră asupra legislației interne nu poate fi completă fără apelul la câteva elemente de drept comparat, față de care dreptul român prezintă atât similitudini, cât și deosebiri. De exemplu, dacă în Anglia și Germania, ca și în țara noastră, adopția poate îmbracă numai forma adopției cu efecte depline, în Franța mai sunt încă reglementate ambele sale forme.

Cele mai importante diferențe legislative pe care le-am observat se află însă la nivelul condițiilor necesare pentru adopție. Reflectând o nouă filosofie legislativă asupra familiei, în unele țări este permisă adopția de către cupluri formate din persoanele de același sex. De asemenea, spre deosebire de sistemul nostru de drept, în cele mai multe state este permisă și încurajată implicarea organismelor private, în întreaga procedură a adopției.

În schimb, asemeni României, majoritatea țărilor reglementează o procedură de evaluare a gradului de potrivire dintre adoptator și adoptat, iar încuviințarea adopției este de competența instanțelor de judecată. Nu în ultimul rând, toate legislațiile analizate acordă o atenție deosebită exprimării consimțământului la adopție de către părinții firești dar, totodată, sancționează lipsa de interes a acestora față de copil, inclusiv prin încuviințarea adopției în cazul în care părinții firești refuză nejustificat să-și exprime voința.

Concluzia generală care se desprinde în urma cercetării pe care am întreprins-o asupra noilor reglementări interne privind adopția este că, deși perfectibilă, legislația română valorizează pe deplin principiul realizării interesului superior al copilului. Acesta este și justificarea procedurilor aparent greoaie și îndelungate care precedă adopția.

Astăzi asistăm la schimbări sociale accelerate, care inevitabil se reflectă și asupra relațiilor de familie și impun ajustări legislative frecvente. Familia tradițională se află în plin proces de redefinire, iar modificările la care se

(auto)supune sunt, uneori, îngrijorătoare. Așa cum am arătat, nu doar că - în unele state - sunt permise căsătoriile între persoane de același sex, dar acestor cupluri li se îngăduie să adopte, punând astfel bazele unei familii neconvenționale.

Indiferent de aceste schimbări și de direcția în care va evolua conceptul de familie, credem că nu ne este permis să uităm că adopția nu mai este instrumentul prin care cel care dorește un copil îl poate avea, ci mijlocul prin care copilul poate primi familia, suportul și ocrotirea părintească de care are nevoie.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Doctrină:

- I. Albu, I. Reghini, P.A. Szabo, *Înfierea*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977;
- D. Alexandresco, *Explicațiune teoretică și practică a Dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, Tipografia lucrătorilor români asociați, Iassy, 1886;
- Al. Bacaci, *Raporturile patrimoniale în dreptul familiei*, Ediția a 2-a, Editura Hamangiu, București, 2007;
- Al. Bacaci, V. C. Dumitrache, C. C. Hageanu, *Dreptul familiei. În reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 7-a, Editura C. H. Beck, București, 2012;
- F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2012;
- T. Bodoașcă, *Studii de dreptul familiei*, Editura C.H. Beck, București, 2007;
- T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Editura All Beck, București, 2005;
- T. Bodoașcă, *Legislația adopțiilor. Comentarii și explicații. Legea nr.*

- 273/2004, Editura C.H. Beck, București, 2006;
- T. Bodoașcă, O. V. Nagy, *Drept internațional privat român*, Editura „Dimitrie Cantemir”, Târgu-Mureș, 2011;
 - T. Bodoașcă, S. Nour, I. Arghir Cionca, *Drept civil. Partea generală. Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2012;
 - T. Bodoașcă, A. Drăghici, I. Puie, *Dreptul familiei. Curs universitar*, Editura Universul juridic, București, 2012;
 - T. Bodoașcă, A. Drăghici, I. Puie, I. Maftעי, *Dreptul familiei*, Editura Universul Juridic, București, 2013;
 - T. Bodoașcă, *Dreptul familiei. Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2015;
 - G. Boroι, C. A. Anghelescu, *Drept civil. Partea generală*, Editura Hamangiu, București, 2012;
 - G. Boroι, M. Stancu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, București, 2015;
 - M. B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Editura Cartea Românească, București, 1921;
 - I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Volumul I*, Editura Universul Juridic, București, 2013;
 - I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, *Tratat de procedură civilă. Volumul III*, Editura Universul juridic, București, 2013;
 - E. Florian, *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația*, Ediția 5, Editura C.H. Beck, București, 2015;
 - P. Filipescu, A. I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Ediția a VIII-a revăzută și completată, Editura Universul Juridic, București, 2006;
 - C. Hamangiu, *Codul civil român. Conform textului original. Pus în legătură cu articolele corespunzătoare din Codul civil francez și adnotat cu Jurisprudența Casației Române*, Editura Librăriei Carol Muller, București, 1897;

- V. Hanga, M. D. Bob, *Curs de drept privat roman*, Editura Universul Juridic, Ediția a IV-a revizuită și adăugită, București, 2011;
- J. Herring, *Family Law*, Editura Pearson Education, Edinburgh Gate, 2013;
- I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2013;
- I. Leș (coordonator), *Tratat de drept procesual civil*, Volumul II, Editura Universul Juridic, București, 2015;
- P. Malaurie, H. Fulchiron, *La Famille*, Editura Defrenois, Paris, 2011;
- E.A. Martin, J. Law, *A Dictionary of Law*, Editura Oxford University, Oxford, 2006;
- C. Renault-Brahinsky, *L'essentiel du droit de la famille*, Editura Gualino, Paris, 2013;
- M. Tăbârcă, *Drept procesual civil. Volumul II Procedura contencioasă în fața primei instanțe. Procedura necontencioasă judiciară. Proceduri speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2013;

Studii:

- T. Bodoașcă, *Condițiile de fond ale adopției*, în *Curierul Judiciar* nr. 3-4/2005;
- T. Bodoașcă, *Unele aspecte critice referitoare la necorelarea unor dispoziții din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului cu unele norme din Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției*, în *Revista „Dreptul”* nr. 5/2005;
- T. Bodoașcă, *Unele aspecte critice în doctrina română referitoare la condițiile de fond pentru încuviințarea adopției în reglementarea Legii nr. 273/2004*, în *Revista „Dreptul”* nr. 10/2005.
- T. Bodoașcă, *Contribuții la studiul competenței instanțelor judecătorești române în materie de adopție*, în *Revista “Dreptul”* nr.

- 8/2007;
- T. Bodoaşcă, *Opinii privind nelegalitatea delegării atribuțiilor consiliului județean și ale consiliului local al sectorului municipiului București referitoare la ocrotirea copilului față de care instanța de judecată a dispus deschiderea procedurii adopției interne*, în Revista „Dreptul”, nr. 8/2008;
 - T. Bodoaşcă, *Reglementările legale privind consimțământul la adopție*, în Revista „Dreptul” nr. 2/2009;
 - T. Bodoaşcă, *Opinii privind semnificația juridică a termenului „copil”*, în „Dreptul” nr. 6/2014;
 - T. Bodoaşcă (coordonator), I.R. Toncean-Luieran, *Contribuții la studiul dispozițiilor legale privind capacitatea de exercițiu a adoptatului* în „Supliment Acta Universitatis”, Editura Universul Juridic, 2015;
 - T. Bodoaşcă (coordonator), T. Drăghici, I.R. Toncean-Luieran, *Critical views on some changes and some supplements on law no. 273/2004 regarding the adoption procedure through law no. 57/2016*, prezentată la „The 22nd International Scientific Conference Knowledge-based Organization”, Sibiu, 9-11 iunie 2016;
 - Y. Brulard, L. Dumont, *„Comparative study relating to the procedures of adoption among the member states of the european union, about practical difficulties encountered in this field by the european citizens within the framework of the european space of justice and civil matters and the possibilities of solving these problems and to protect the children’s rights”*, așa cum a fost publicat pe pagina web: www.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_adoption_synthesis_report_en.pdf;
 - Tr. R. Ionașcu, *De la adopțiune la înfierea instituită prin Decretul nr. 182 din 19 octombrie 1951*, în „Justiția Nouă” nr. 7-8/1951;

Jurisprudență:

- Curtea Constituțională, Decizia nr. 870/2015 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 3 lit. a) și art. 4 lit. a) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției;
- Curtea de apel Cluj, *Buletinul Jurisprudenței. Repertoriu anual 2012*, Editura Universul Juridic, București;
- B. Bonica, *Dreptul familiei. Adopții. Divorț*, Editura Moroșan, București, 2008;
- R. Chiriță (coord.), *Discriminarea în jurisprudența C.E.D.O.*, Editura Hamangiu, 2012;
- A. F. Mateescu, I. C. Gheorghe - Bădescu, *Protecția copilului și adopția. Practică judiciară*, Editura Hamangiu, București, 2008;
- E. Roșu, D. A. T. Rădulescu, *Dreptul familiei. Practică judiciară*, Editura Hamangiu, București, 2011;
- C. Turianu, *Dreptul familiei. Culegere de practică judiciară*, Editura CH Beck, 2007.